

Jeden rok s Fulbrightem

Desetidílná časosběrná dokumentární série mapující rok života stipendistů Fulbrightova programu. ČT2 ji bude vysílat každou neděli od 11. ledna v 18.15.

Do projektu Jeden rok s Fulbrightem bylo vybráno ve spolupráci s Fulbrightovou komisí v České republice celkem devět Čechů, kteří byli sledováni během svého stipendijního pobytu v USA, a jedna Američanka, která přijela na rok do Prahy, aby se přidala k českému vědeckému týmu. Každý díl vypráví osobní příběh jednoho Fulbrightisty; vědce, studenta, učitele nebo pracovníka neziskové organizace. Vybráni byli lidé různého věku a se zcela odlišnými obory studia či práce. Někteří odjeli do USA sami, jiní s partnery a někteří s celými rodinami.

Projekt vznikl ve společnosti Film & Roll v koprodukcí s Českou televizí a Studiem FAMU a za finanční podpory MŠMT ČR a Velvyslanectví USA v Praze.

Možnost proniknutí do nejvyššího patra amerického školství pohledem českých studentů je více než lákavá. Vzhledem k časosběrnému způsobu natáčení jsem i já sama po dobu jednoho roku byla čím dál zvědavější, jak se vyvíjí osudy našich hrdinů, ať už ve sféře profesní či soukromé. Jak moc se kdo nechá okouzlit americkým konzumním způsobem života, či bude pouze využívat zázemí prestižní laboratoře se špičkovými vědci a život za zdi univerzity bude pro jeho rozvoj tabu. V některých případech odjely na daný pobyt celé rodiny, tady pak docházelo ke koncentraci zážitků v rámci jednoho místa i rozdílných pohledů na stejnou věc. Režiséri Tereza Nvotová a Adam Olha si pomyslně rozdělili USA na západní a východní pobřeží, kde pak ve velice krátkých intervalech přejížděli mezi našimi respondenty. Zároveň jsme všem našim účastníkům rozdali malé kamerky, aby mohli případně natáčet soukromé deníky či zajímavosti svého pobytu. Díky tomu můžeme například vidět unikátní soukromé záběry hurikánu Sandy.

Martina Šantavá, kreativní producentka ČT

K myšlence vytvořit projekt o Fulbrightově programu mě vedla moje vlastní zkušenost a potřeba dostat tento výjimečný stipendijní program do povědomí širší veřejnosti. Jako Fulbrightistka jsem studovala před lety producentství na filmové škole v Los Angeles a tato zkušenost velmi pozitivně ovlivnila můj start profesní kariéry. V USA jsem se setkala s tím, že o tomto programu vědí snad úplně všichni a považují ho za velmi prestižní. Naopak v České republice při slově Fulbright většina lidí neměla potuchu, o čem mluvím. Pro mě to byla neopakovatelná životní zkušenost.

Společně s režiséry a scenáristkou jsme se rozhodli představit tento program veřejnosti atraktivní formou osobních příběhů jednotlivých lidí, kteří toto stipendium získali. Věřím, že tyto příběhy budou motivovat další studenty, učitele či vědce, aby se o takové stipendium ucházeli. Ano, toto stipendium je velmi prestižní a patří k nejvýznamnějším, jaké lze v České republice získat, ale není to věc nedosažitelná, jak si leckdo může myslet. Získáním stipendia celé „dobrodružství“ teprve začíná a je na každém Fulbrightistovi, jak ho dokáže vytěžit. O tom se nakonec přesvědčíte v jednotlivých dílech.

Na projektu spolupracovalo několik studentů FAMU, např. režisérka Tereza Nvotová nebo střihač Josef Krajbich a Studio FAMU vstoupilo do projektu jako jeden z producentů.

Chtěla bych také touto cestou poděkovat paní RNDr. Haně Ripkové, ředitelce Fulbrightovy komise, za její účast na projektu, bez které by se jeho realizace neobešla.

Veronika Finková, autorka a producentka Film & Roll

„Když se v Americe řekne Fulbright, všichni jsou paf,“ říká režisérka Tereza Nvotová.

Jak jste se dostala k projektu Jeden rok s Fulbrightem?

S projektem mě oslovila producentka Veronika Finková, nejspíš mimo jiné i proto, že umím dobře anglicky. Společně jsme pak vybírali lidi, o kterých budeme natáčet. Těch účastníků stipendijního pobytu jsme obešli mnoho. A z nich jsme pak vybírali ty, kteří dělají něco strašně informačně zajímavého a je to skvělé téma, což je například případ Davida Ondráčky z Transparency International, anebo ty, u kterých jsme očekávali, že z jejich Amerického pobytu vyvine silný příběh.

Jaký na vás udělal dojem samotný Fulbright?

Musím říct, že je to opravdu skvělý program. Bohužel je v něm ale hodně byrokracie. Ovšem pokud už se člověk jednou do Ameriky v rámci toho stipendijního pobytu dostane, tak jsou tam samé výhody. U nás to zatím nemá tak velké jméno, ale když v Americe řeknete, že děláte Fulbrighta, jsou z toho všichni úplně paf. Znamená to pro ně, že jste v oboru opravdu absolutní špička. Dokonce jsme byli při natáčení svědky toho, že v jedné zapadlé americké vesničce zastavil naše aktéry cestou autem dopravní policista, a když mu řekli, že jsou Fulbrightisti, okamžitě je zase nechal jet dál. Dokonce jsem sama uvažovala, že bych se zkusila do Fulbrighta přihlásit.

Který z příběhů, které jste točila, vám nejvíce přirostl k srdci?

Nejemocionálnější vztah jsem si vytvořila k rodině Ondřeje Bažanta z Jevíčka na Moravě. Ten do Ameriky odjel učit s celou svojí rodinou včetně tří malých dětí, přičemž jeho šestiletý syn se během toho roku naučil z ničeho plyně hovořit anglicky. S těmi jsme se hodně spřátelili a byla to velká legrace.

„Uvažuji, že se na Fulbrighta sám přihlásím,“ říká režisér Adam Ol’ha.

Čím vás projekt Jeden rok s Fulbrightem zaujal?

Do projektu mě přizvaly scenáristka Michaela Strnad a producentka Veronika Finková, která měla v té době Fulbrightovo stipendium za sebou. Značně inspirovaná svojí vlastní zkušeností z USA chtěla předat dál zprávu o tom, co všechno stipendista zažívá. Mě to zaujalo, protože vybraní lidé byli zajímaví a různorodí. Byli mezi nimi vědci, filosofové, studenti. Je v tom otázka, jestli obstojí hlavně sami před sebou, nebo ne, jsou v tom jakási velká očekávání. Lákalo mě taky sledovat, jak si hrdinové zvykají na vysněnou Ameriku, jak jsou k ní kritičtí a podobně. Natáčení bylo náročné, hodně času trvá, než si to všechno sedne, ale musím říct, že po tom všem jsem spokojený.

Měli jste s Terezou rozděleno USA na východ a západ. Lišily se v něčem výrazně vaše zkušenosti?

Myslím, že zkušenosti jsme měli dosti podobné. Největší rozdíl je asi v zaměření stipendistů. To sehrává největší roli a určuje, jak bude film vypadat. V jakém prostředí ten člověk působí. Jak ho to prostředí formuje. Já jsem záviděl Tereze New York a Tereza mi záviděla Kalifornii. Myslím, že Terezu neprověřovalo FBI, mě jo. Natáčeli jsme, kde jsme neměli. Řekli nám „wrong place, bad time“.

Podle čeho jste vybírali aktéry?

Aktéry jsme vybírali spolu se scenáristkou Michaelou Strnad po širším předvýběru, u kterého jsem nebyl. Zajímalo mě samozřejmě, co ti lidé dělají, jaké mají ambice, jestli bude dostatečně zajímavý vývoj jejich výzkumu nebo studia v USA a míra sebereflexe. Taky jsme chtěli, aby byli různí. Měli jsme například dvě biochemičky, mysleli jsme, že budou v jednom dílu, ale nakonec každá vydala na vlastní díl, což mě potěšilo. Nakonec se ale nedostalo na všechny, které jsme natáčeli, což mi je líto. Mnohokrát se stalo, že očekávání se minula s konkrétním člověkem, došlo ale také k mnoha překvapivým zvrátům. Lidé, od kterých jsme tolik neočekávali, bodovali na celé čáře.

Jaký je váš dojem ze samotného projektu Fulbrightova stipendia?

Vynikající, uvažuji, že se taky přihlásím.

Který příběh z těch, které jste natáčel, na vás nejvíc zapůsobil?

To se asi nedá říct jednoznačně. Na každém z nich mě zaujalo něco jiného. Působilo na mě dobře, když tam byl nějaký vývoj. Když ti aktéři něčím prošli a byli schopní to reflektovat. Svým způsobem nejvíc na mě zapůsobila Jitka Klimešová se svojí rodinou, a to svojí skromností a otevřeností. Vděčný jsem ale všem za to, že se otevřeli, nechali si vlézt do soukromí a nechat se omezovat od filmařů. Za to jim chci moc poděkovat. Pro mě to byla obrovská zkušenost.

Anotace jednotlivých dílů

Andrea Beláňová (11. ledna, ČT2)

Religionistka Andrea odjíždí na jeden rok do Rena v Nevadě, města kostelů a kasin. Je to její první návštěva USA. Doprovází ji její manžel a dvouletý syn. Bude zde zkoumat fungování církve reverenda Moona a její legislativní postavení v krajině neomezených možností. Zatímco Andrea pracuje na místní univerzitě na své dizertační práci, její manžel se stává mužem v domácnosti a otcem na plný úvazek. Přes pochopení církve Moonistů dochází Andrea také k pochopení svého vlastního manželství.

Režie: Adam Olha

Ondřej Bažant (18. ledna, ČT2)

Učitel angličtiny z Jevíčka na Moravě odjíždí na jeden rok učit angličtinu, matematiku a dějepis do amerického Wisconsinu. Bere s sebou manželku a jejich tři děti. Zatímco Ondřej bojuje s americkým školským systémem a jeho úkol se zdá být nesplnitelný, jeho rodina si pobyt v Americe nemůže vynachválit. Nejmladší syn jde do první třídy a během roku se z nuly naučí plynule konverzovat v angličtině se svými vrstevníky. Nejstarší dceři Kristýně se ani nechce zpátky do Čech a Ondřejova svérázná manželka Iveta nám po svém přiblíží život a mentalitu lidí na americkém venkově.

Režie: Tereza Nvotová

Lukáš Prokop (25. ledna, ČT2)

Lukáš studuje na stavební fakultě v Praze a čeká ho pouze dopsání diplomové práce. Vedle školy již úspěšně pracuje ve svém oboru. V rámci Fulbrightova programu odjíždí na rok studovat na Stevens Institute of Technology v New Jersey obor stavební management velkých staveb. Má velké ambice a věří, že po návratu snadno sežene práci u jedné z významných společností v oboru. Do své budoucnosti investuje vlastní úspory a také úspory svých rodičů, kteří ho podporují. Zároveň v Praze nechává dlouholetou přítelkyni, která mu bude chybět. Do Ameriky jede s cílem zvládnout za rok magisterské studium, které jiným studentům trvá dva roky. Hlavně se těší na návštěvy zdejších hudebních klubů kvůli své velké vášni – hip hopu.

Režie: Tereza Nvotová

René Miller (1. února, ČT2)

Americká molekulární bioložka René se vrací do Prahy po několika letech, aby se připojila k výzkumnému týmu RNDr. Emanuela Žárského, CSc. v Ústavu experimentální botaniky AV ČR. René pochází z chudé dělnické rodiny v Iowě, která nemá pro její život a vysokoškolské vzdělávání pochopení. Proto hned po střední škole vstoupila do americké armády, kde pracovala osm let u námořnictva. Ve svých 29 letech má za sebou dlouhé pobyty na válečných lodích a také jedno nevydařené manželství. Před svým vědeckým pobytem v Praze poznává na cestách po Brazílii mladého muže Maria, který za ní do Prahy přijíždí.

Režie: Adam Olha

Tomáš Fürst (8. února, ČT2)

Matematik Tomáš odjíždí na prestižní Northwestern University v Illinois, kde bude pracovat na své vědecké práci, v rámci které hledá matematické modely proudění v porézním prostředí. Takový model se může v praxi velmi dobře uplatnit například při hledání nových metod těžby ropy. Vedle tohoto výzkumu se chce Tomáš vzdělávat a docházet na různé přednášky ve svém oboru a tyto načerpané vědomosti chce předat svým studentům na Univerzitě Palackého v Olomouci, kde řadu let působí. Kamera zachycuje jeho otevřené názory na starou a novou matematiku a její uplatnění v dnešní ekonomii a společnosti vůbec. Do USA ho doprovází jeho manželka, která kvůli této cestě odešla ze zaměstnání.

Režie: Tereza Nvotová

David Ondráčka (15. února, ČT2)

Známý bojovník proti korupci a ředitel neziskové organizace Transparency International David Ondráčka odjíždí na několik měsíců do amerického New Yorku, aby zde načerpal nové vědomosti a setkal se s šéfy podobných organizací. David má v USA čas přemýšlet o své práci a porovnat ji s metodami svých zahraničních kolegů. Vrací se také po dlouhé době ke studiu a od změny prostředí očekává novou energii, která mu zabrání v možném syndromu vyhoření, který mu v jeho náročné práci hrozí.

Režie: Tereza Nvotová

Kateřina Váňová (22. února, ČT2)

Ambiciózní Kateřina studuje biochemii na 1. Lékařské fakultě UK. V rámci Fulbrigtova stipendia odjíždí do Kalifornie, kde má lepší zázemí a přístroje pro své výzkumy. Její základní výzkum by měl mimo jiné pomoci upřesnit, k jakým procesům dochází při jaterním onemocnění, kterým trpí těhotné ženy. Doma nechává přítele Petra a na místě jsou obavy, zdali jejich vztah tuto zkoušku ustojí. Proto nakonec přítel přijíždí do USA také.

Režie: Adam Olha

Helena Reichlová (1. března, ČT2)

Helena pracuje ve Fyzikálním ústavu AV ČR. Teprve šestadvacetiletá fyzička je členkou výzkumného týmu, který se věnuje atomové fyzice. V rámci svého výzkumu odjíždí na rok do Columbusu na Ohio State University. Celé dny tráví v laboratoři se svými americkými kolegy a z Prahy jí posílají další vzorky ke zkoumání. Tato ambiciózní mladá žena má velmi střízlivý pohled na svět a těší se ze svého čerstvého vztahu s mladým německým fyzikem, se kterým může mimo jiné sdílet své pracovní zkušenosti.

Režie: Tereza Nvotová

Martin Vraný (8. března, ČT2)

Martin doma v Praze dvakrát týdně učí filosofii na střední škole a přednáší na Filosofické fakultě UK. Zároveň pracuje v bance jako finanční analytik, což je práce, která mu zajišťuje živobytí. Do USA odjíždí na kalifornskou univerzitu Berkeley, kde se věnuje vědám zaměřeným na lidské myšlení. Martin je nadšen z toho, že při svém pobytu potkává špičkové vědce v hudebním klubu i samoobsluze, že dochází k mezioborovému dialogu a rozšiřuje své bádání i na jiné disciplíny.

Režie: Adam Olha

Jitka Klimešová (15. března, ČT2)

Botanička Jitka odjíždí sama se svými čtyřmi dětmi do východoamerického Marylandu, aby zde v průběhu jednoho roku na Smithsonian Institution zkoumala zdejší rostliny. Jitka se věnuje databázi středoevropské flóry, která obsahuje asi 2600 rostlin. Pro vdovu Jitku je tento rok v Americe poslední příležitost, jak může být její rodina někde pohromadě. Po návratu domů se děti rozprchnou na vysoké školy a začnou žít svoje vlastní životy.

Režie: Adam Olha

Autor projektu: Veronika Finková

Režie: Tereza Nvotová, Adam Olha

Dramaturgie: David Musil

Scénář: Michaela Strnad

Kamera: Jakub Halousek, David Cysař, Tomáš Nováček

Střih: Josef Krajbich, Jan Daňhel, Šimon Špidla

Výkonný producent ČT: Roman Blaas

Producent Studio FAMU: Ondřej Šejnoha

Producent Film & Roll: Veronika Finková

Kreativní producent ČT: Martina Šantavá